

**Działaj
lokalnie**

Tomasz Schimanek¹

Informacje o ułatwieniach dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w okresie epidemii COVID-19

Wiele organizacji pozarządowych z powodu epidemii koronawirusa musiało zawiesić lub poważnie ograniczyć prowadzoną działalność. Powodem jest obawa przed zarażeniem COVID-19 oraz wprowadzone przez rząd zakazy dotyczące przemieszczania się i organizowania zgromadzeń powyżej dwóch osób. Część organizacji podejmuje działania służące przeciwdziałaniu epidemii i jej skutkom, na przykład szyje maseczki ochronne czy organizuje pomoc dla osób będących na kwarantannach. Takie wsparcie jest obecnie bardzo potrzebne, ale nie rozwiązuje trudności z prowadzeniem statutowej działalności organizacji. **Zawieszenie działań rodzi problemy dla osób korzystających ze wsparcia, ale także dla samych organizacji.** Dotyczą one przede wszystkim utrzymania personelu i wolontariuszy oraz opłacania stałych kosztów działalności.

Rząd i samorządy terytorialne koncentrują uwagę na przeciwdziałaniu epidemii, głównie wspierając szpitale i placówki ratownictwa medycznego. Drugim priorytetem jest ograniczenie negatywnych skutków obecnej sytuacji dla przedsiębiorców i pracowników. Między innymi w tym celu parlament uchwalił **ustawę z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, zwaną dalej w skrócie ustawą o tarczy antykryzysowej.** Znalazły się w niej również rozwiązania, z których skorzystać mogą organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego. Część rozwiązań uwzględnionych zostało również

---

¹ Tomasz Schimanek jest ekspertem ds. organizacji pozarządowych i programów społecznych Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce

w rozporządzeniach wykonawczych do ustawy. Organy administracji publicznej w ramach posiadanych kompetencji i obowiązującego prawa wprowadzają także inne ułatwienia mające wspomóc organizacje pozarządowe w okresie epidemii.

Poniżej znajdują się podstawowe informacje o ułatwieniach, z których mogą skorzystać organizacje pozarządowe. Należy zwrócić uwagę, że proponowane rozwiązania **mają charakter uznaniowy, decyzje o ich zastosowaniu należą do organów administracji publicznej**. Dlatego organizacje pozarządowe powinny same wychodzić z inicjatywą i przekonywać decydentów o konieczności ich zastosowania.

Przepisy dotyczące stanu epidemii będą ulegać zmianie, stąd konieczne jest śledzenie na bieżąco przyjmowanych ustaw i rozporządzeń, aby wiedzieć jakie nowe ułatwienia będą się w nich pojawiać. Wszystkie akty prawne związane ze stanem epidemii publikowane są na bieżąco w Dzienniku Ustaw: www.dziennikustaw.gov.pl/DU

Rozwiązania adresowane do organizacji pozarządowych

➔ Bezpośrednie zlecenie zadań mających na celu przeciwdziałanie epidemii

Organy administracji publicznej w okresie stanu epidemii mogą zlecać organizacjom pozarządowym, spółdzielniom socjalnym, spółkom non-profit oraz innym podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie realizację zadań publicznych w celu przeciwdziałania COVID-19 z **pominięciem otwartego konkursu ofert**. Możliwość ta dotyczy zarówno administracji rządowej, jak i samorządowej. Oznacza to, że tego rodzaju zadania mogą być bezpośrednio zlecane organizacjom pozarządowym, bez konieczności organizowania konkursu. **Należy zwrócić uwagę, że zadanie musi mieć na celu przeciwdziałanie epidemii, a nie jej skutkom**. Zastosowanie tego rozwiązania nie jest obligatoryjne i należy do decyzji organów administracji publicznej, w przypadku samorządów, do organów wykonawczych, czyli wójtów, burmistrzów, prezydentów, zarządów powiatu i zarządów województw. Zastosowanie tego rozwiązania pozwala szybko uruchomić działania organizacji pozarządowych niezbędne dla przeciwdziałania epidemii.

Podstawa prawna: art. 15zzm ustawy o tarczy antykryzysowej.

➔ Zmiana terminu i zasad rozliczania zadania publicznego

Organ zlecający zadanie ma prawo **przedłużyć termin na złożenie sprawozdania z wykonania zleconego organizacji zadania publicznego oraz termin rozliczenia udzielonej na jego realizację dotacji. Może także uznać za uzasadnione wydatki poniesione na sfinansowanie działań realizowanych w ramach zleconego zadania publicznego, które zostały odwołane w następstwie okoliczności związanych z obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii**. W takim przypadku niewykonanie planu działań lub nieosiągnięcie rezultatów założonych w umowie, na podstawie której zlecono realizację zadania publicznego, **nie może**

skutkować uznaniem dotacji na realizację zadania publicznego w tej części za wykorzystaną niezgodnie z przeznaczeniem, pobraną nienależnie lub w nadmiernej wysokości i podlegającą zwrotowi.

To bardzo ważny dla wielu organizacji instrument, tym bardziej, że zlecający ma dużą swobodę w jego stosowaniu, na przykład w określaniu nowych terminów sprawozdań i rozliczeń. Z drugiej strony od woli zamawiającego zależy, czy skorzysta z tej możliwości. Dlatego inicjatywa w zakresie wykorzystywania tego uprawnienia leży po stronie samych organizacji pozarządowych, które powinny przedstawiać zleceniodawcom zadań uzasadnione propozycje niezbędnych zmian w zakresie realizacji zleconych zadań publicznych.

Podstawa prawna: art. 15zł ustawy o tarczy antykryzysowej.

➔ **Zwolnienie ze składek ZUS**

Organizacje, które na dzień 29 lutego 2020 roku zgłosiły do ubezpieczeń społecznych mniej niż 10 ubezpieczonych, są **zwolnione z obowiązku opłacenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, na ubezpieczenie zdrowotne, na Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych lub Fundusz Emerytur Pomostowych, należnych za okres od dnia 1 marca 2020 r. do dnia 31 maja 2020 roku.**

Aby skorzystać z tego zwolnienia należy najpóźniej do 30 czerwca złożyć do ZUS odpowiedni wniosek wraz z oświadczeniem o pomocy publicznej. Można to zrobić papierowo (za pośrednictwem poczty lub osobiście do skrzynki na korespondencję w oddziale ZUS) albo elektronicznie, w tym przez portal PUE ZUS. Formularze wniosku i oświadczenia wraz z instrukcją ich wypełnienia znajdują się na stronie internetowej ZUS.

Podstawa prawna: art. 31zo ustawy o tarczy antykryzysowej.

➔ **Dofinansowanie wynagrodzeń osób zatrudnionych**

Starosta może przyznać organizacji pozarządowej lub innemu podmiotowi prowadzącemu działalność pożytku publicznego dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne. Dofinansowanie dotyczy zarówno pracowników etatowych, jak i osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne.

Dofinansowanie może być przyznane tylko w przypadku spadku przychodów z działalności statutowej w następstwie wystąpienia COVID-19. Przez spadek przychodów z działalności statutowej rozumie się zmniejszenie przychodów z tej działalności obliczone jako stosunek łącznych przychodów z działalności statutowej w ciągu dowolnie wskazanych dwóch kolejnych miesięcy kalendarzowych, przypadających w okresie po dniu 1 stycznia 2020 roku do dnia poprzedzającego dzień złożenia wniosku o przyznanie dofinansowania, w porównaniu do łącznych przychodów z działalności statutowej z analogicznych dwóch kolejnych miesięcy kalendarzowych roku poprzedniego.

W zależności od procentowej skali tego spadku, starosta przyznaje dofinansowanie w określonej wysokości:

Poziom spadku przychodów	Maksymalny poziom dofinansowania
Co najmniej 30%, ale mniej niż 50%	W wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 50% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak nie więcej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika.
Co najmniej 50%, ale mniej niż 80%	W wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 70% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak nie więcej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika
Co najmniej 80%	W wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 90% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak nie więcej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika.

Dodatkowym warunkiem przyznania dofinansowania jest brak zaległości w ZUS i urzędzie skarbowym. Dofinansowanie może być przyznane na okres maksymalnie 3 miesiące i nie może dotyczyć wynagrodzeń, które zostały sfinansowane lub będą sfinansowane ze środków publicznych.

Organizacja, która otrzymała dofinansowanie jest zobowiązana do utrzymania w zatrudnieniu pracowników nim objętych przez cały okres dofinansowania oraz okres równy temu okresowi, po zakończeniu dofinansowania, czyli maksymalnie przez pół roku. Jeżeli ten warunek nie zostanie dotrzymany, to organizacja zwraca dofinansowanie bez odsetek proporcjonalnie do okresu nieutrzymania w zatrudnieniu pracownika, w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania starosty.

Wniosek o dofinansowanie składa się do powiatowego urzędu pracy właściwego ze względu na siedzibę wnioskodawcy w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia naboru przez dyrektora powiatowego urzędu pracy.

Podstawa prawna: art. 15z ustawy o tarczy antykryzysowej.

➔ **Wydłużenie terminu rozliczenia podatku CIT**

Organizacje pozarządowe w 2020 roku mają **wydłużony do 31 lipca termin rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)** za 2019 rok.

Podstawa prawna: rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 marca 2020 r. w sprawie przedłużenia terminu do złożenia zeznania o wysokości dochodu osiągniętego (straty poniesionej) i wpłaty należnego podatku przez podatników podatku dochodowego od osób prawnych (Dz. U. 2020 r. poz. 542).

➔ **Wydłużenie terminów sporządzania i zatwierdzania sprawozdań finansowych**

Wydłużony został termin na sporządzenie sprawozdań finansowych za 2019 rok przez organizacje pozarządowe. **Sprawozdania finansowe muszą być sporządzone do końca czerwca, a zatwierdzone do końca września 2020 roku.**

Podstawa prawna: rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie określenia innych terminów wypełniania obowiązków w zakresie ewidencji oraz w zakresie sporządzenia, zatwierdzenia, udostępnienia i przekazania do właściwego rejestru, jednostki lub organu sprawozdań lub informacji (Dz. U. 2020 r. poz. 570).

➔ **Zwolnienie z opłat audiowizualnych i abonamentu radiowo-telewizyjnego**

W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii od organizacji pozarządowych **nie są pobierane wynagrodzenia dla organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, typu ZAIKS, ZASP czy ZPAF oraz opłaty abonamentowe radiowe i telewizyjne**, pod warunkiem, że organizacja przed 8 marca 2020 roku miała obowiązek ponoszenia tych opłat i nie ma w tym zakresie zaległości.

Podstawa prawna: art. 151 ustawy o tarcie antykryzysowej.

Inne rozwiązania, z których mogą skorzystać niektóre rodzaje organizacji pozarządowych

➔ **Organizacje zatrudniające pracowników** mogą skorzystać z ułatwień dla pracodawców. Należą do nich, obok wspomnianej wcześniej możliwości ubiegania się o zwolnienie z obowiązku płacenia składek, także:

- możliwość ubiegania się w ZUS o odroczenie płatności składek na ubezpieczenia społeczne przez 3 miesiące, pod warunkiem zatrudniania minimum 10 pracowników (podstawa prawna: ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych),
- możliwość ubiegania się w ZUS o umorzenie niezapłaconych składek z uwagi na trudną sytuację pracodawcy (podstawa prawna: ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych).

- ➔ **Organizacje prowadzące działalność gospodarczą** mogą ubiegać się o skorzystanie z ułatwień skierowanych do przedsiębiorców. Są to m.in.:
- analogiczna jak w przypadku działalności statutowej możliwość ubiegania się u starosty o **dofinansowanie wynagrodzeń osób zatrudnionych**, ale w ramach działalności gospodarczej (podstawa prawna: art. 15zzb ustawy o tarczy antykryzysowej),
  - możliwość ubiegania się w Wojewódzkim Urzędzie Pracy o przyznanie **świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy**, o wypłatę ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych świadczeń na **dofinansowanie wynagrodzenia pracowników objętych przestojem ekonomicznym albo obniżonym wymiarem czasu pracy**, w następstwie wystąpienia COVID-19 przez każdego przedsiębiorcę, u którego wystąpił spadek obrotów gospodarczych w następstwie wystąpienia COVID-19 (art. 15g ustawy o tarczy antykryzysowej),
  - możliwość ubiegania się u Starosty, poprzez Powiatowy Urząd Pracy, o przyznanie **pożyczki obrotowej** w maksymalnej wysokości 5 tys. złotych. Pożyczka wraz z odsetkami podlega umorzeniu, pod warunkiem, że przedsiębiorca przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pożyczki nie zmniejszy stanu zatrudnienia w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy w stosunku do stanu zatrudnienia na dzień 29 lutego 2020 roku (podstawa prawna: art. 15zzd ustawy o tarczy antykryzysowej).
- ➔ **Organizacje pożytku publicznego** mają dodatkowy czas na przekonanie podatników do przekazania im odpisu 1%. Okres na złożenie zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) za 2019 r. oraz wpłacenie należnego podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) **został wydłużony do 31 maja 2020 roku**. To ułatwienie dla podatników, ale niestety może mieć skutek w postaci przesunięcia się w czasie przekazania organizacjom pożytku publicznego środków z odpisu 1%. (podstawa prawna: art. 15zzj ustawy o tarczy antykryzysowej).
- ➔ **Organizacje prowadzące działalność artystyczną i kulturalną**, podobnie jak inne osoby fizyczne i prawne, mogą liczyć na **dofinansowanie przeznaczone na dostosowanie swoich działań do obecnych warunków**. Wsparcie nie dotyczy wszystkich, aby je uzyskać muszą być spełnione następujące warunki:
- działalność twórcza lub artystyczna nie może być kontynuowana w dotychczasowej formie w okresie obowiązywania stanu epidemii,
  - działalność jest objęta mecenatem państwa lub
  - działalność polega na produkcji audiowizualnej, a dofinansowanie przyznawane jest na dofinansowanie wydatków na zmianę formy upowszechniania działalności twórczej i artystycznej.

Wsparcie jest przyznawane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub wskazane przez niego instytucje w ramach programów realizowanych przez Ministra.

Wsparcie ma formę stypendiów (osoby fizyczne) oraz dotacji (osoby prawne). Maksymalna wysokość wsparcia finansowego udzielanego w formie stypendium nie może przekroczyć miesięcznie trzykrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za rok poprzedni (4918,17 złotych). W przypadku dotacji celowej nie może przekroczyć 100% wydatków na zmianę formy upowszechniania działalności twórczej i artystycznej (podstawa prawna: art. 15m ustawy o tarczy antykryzysowej oraz rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2020 roku w sprawie wsparcia finansowego dla osób fizycznych, osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej na zmianę formy upowszechniania działalności twórczej lub artystycznej w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, Dz. U. 2020 r. poz. 583).

➔ **Organizacje pozarządowe realizujące projekty finansowane ze środków strukturalnych Unii Europejskiej**, podobnie jak inni beneficjenci tych funduszy, mogą liczyć na dodatkowe ułatwienia.

Kluczowe rozwiązania dotyczące beneficjentów środków strukturalnych Unii Europejskiej zostały zaproponowane w projekcie ustawy o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 roku, która jest procedowana w parlamencie. Ale Instytucja Zarządzająca funduszami unijnymi sformułowała wskazówki umożliwiające wykorzystanie obecnych rozwiązań prawnych do wsparcia beneficjentów programów operacyjnych finansowanych ze środków europejskich, wśród których są także organizacje pozarządowe. Dotyczy to na przykład możliwości:

- niestosowania zasady konkurencyjności przy udzielaniu zamówień wymagających natychmiastowej realizacji, niezbędnych do przeciwdziałania skutkom COVID-19,
- kwalifikowania wydatków związanych z odwoływanymi w związku z zagrożeniem koronawirusem wizyt zagranicznych i krajowych, szkoleń, konferencji, spotkań, pod warunkiem zaciągnięcia przez beneficjenta zobowiązań związanych z tymi wydarzeniami przed 11.03.2020,
- możliwość wydłużenia terminu zakończenia naboru wniosków w ogłoszonych konkursach dotacyjnych,
- możliwość aneksowania umowy w celu wydłużenia terminów składania wniosków o płatność i/lub w celu zmiany terminu zakończenia projektu, o ile wystąpiły opóźnienia w jego realizacji spowodowane stanem epidemii,
- w przypadku ostatecznych odbiorców projektów, którym w ramach projektu przyznano dotacje lub pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej - możliwość czasowego zawieszenia prowadzonej działalności gospodarczej,
- ułatwień dotyczących korzystania z pożyczek dla **podmiotów ekonomii społecznej**, finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (np. możliwość obniżenia oprocentowania pożyczek, wydłużenia terminów spłaty czy też restrukturyzacji pożyczki).

Rozwiązania stosowane w praktyce przez samorządy terytorialne

Samorządy terytorialne, w szczególności gminne, w zakresie obowiązującego prawa same starają się wprowadzać rozwiązania ułatwiające funkcjonowanie organizacji pozarządowych, przede wszystkim tych, które realizują zleczone zadania publiczne. Nie ma w tym zakresie ustalonych standardów, wprowadzane rozwiązania zależą w dużej mierze od dobrej woli i inwencji decydentów, a także od kondycji budżetów samorządowych. Bardzo istotne znaczenie we wdrażaniu ułatwień ma także inicjatywa i aktywność ze strony samych organizacji pozarządowych.

Do ułatwień najczęściej wprowadzanych przez samorządy gminne i powiatowe należą:

- odroczenie lub umorzenie czynszów i opłat za korzystanie z nieruchomości samorządowych,
- indywidualne negocjowanie umów dotacyjnych z organizacjami służące dostosowaniu terminów i sposobów realizacji zadań do obecnej sytuacji,
- indywidualne negocjowanie umów dotacyjnych z organizacjami służące uznaniu za kwalifikowane kosztów zaplanowanych działań, które nie zostały zrealizowane z powodu epidemii i jej skutków,
- zlecanie organizacjom dodatkowych zadań związanych z przeciwdziałaniem epidemii,
- uruchamianie dodatkowego wsparcia, np. w formie małych dotacji, dla organizacji pozarządowych dotkniętych skutkami epidemii,
- uruchamianie pożyczek dla organizacji dotkniętych skutkami epidemii,
- udzielanie wsparcia doradczego dla organizacji dotkniętych skutkami epidemii.

Źródła informacji dotyczące ułatwień związanych z epidemią:

- Informacje rządu dotyczące ułatwień dostępnych dla organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i pracowników w ramach tarczy antykryzysowej: www.gov.pl/web/tarczaantykryzysowa
- Infolinia Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dla beneficjentów Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój: 538 638 648 oraz 539 142 151 od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00; kontakt także ze pośrednictwem e- maila: pomoc@EFS.mrpips.gov.pl
- Poradnik „Tarcza antykryzysowa a przedsiębiorstwa społeczne”: <http://spoldzielnie.org/>
- Informacje o ułatwieniach ZUS: www.zus.pl/o-zus/aktualnosci/-/publisher/aktualnosc/1/tarcza-antykryzysowa-wsparcie-z-zus/3264398
- Użyteczna instrukcja dotycząca wypełniania wniosku o dofinansowanie do wynagrodzenia w okresie przestoju ekonomicznego: <https://www.gov.pl/web/rodzina/jak-wypelnic-wnioski-o-dofinansowanie-do-wynagrodzenia-w-okresie-przestoju-ekonomicznego-wyjasniamy-krok-po-kroku>
- Bieżące informacje o ułatwieniach prawnych i praktycznych dla organizacji pozarządowych: www.ngo.pl

Autor: Tomasz Schimanek

Redakcja techniczna: Paweł Zań

Stan prawny na dzień 10 kwietnia 2020 roku.

Informator został przygotowany w ramach programu „Działaj Lokalnie” ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

<http://dzialajlokalnie.pl/>

Informator jest częścią *Pakietu Wsparcia Antykryzysowego Programu „Działaj Lokalnie”*

Publikacja dostępna jest na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe.

Tekst licencji można znaleźć pod adresem: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>